

Psykologinen omistajuus ratkaisee metsänomistajan ja luontoyrittäjän yhteistyön

Omistajuuden kunnioittaminen luontomatkailuyrityksen ja metsänomistajan välisessä yhteistyössä määrittää yhteistyön onnistumisen ja usein koko yrityksen toimintaedellytykset.

Metsänomistajat eivät ole tyypillisesti taloudellisesti riippuvaisia yhteistyöstä luontomatkailuyritysten kanssa. Yrittäjät sitävastoin ovat usein erittäin kytköksissä käytettävissä olevaan luontoresurssiin. Näin yhteistyösuhde on epätasapainoinen ja yhteistyön onnistuminen riippuu yleensä monesta muusta seikasta kuin taloudellisesta korvauksesta.

Metsänomistajat asettavat metsälleen hyvin erilaisia omistajuus- ja tunnearvoja. Näin yhteistyötä ei voida suoraan verrata esimerkiksi yritysten välisiin yhteistyösuhteisiin. Tämä tulisi huomioida korvausjärjestelmien käyttöönotossa ja kehittämisessä. Tulokset ilmenevät Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin tuoreesta tutkimuksesta.

Omistajuuteen liittyy laillisen ulottuvuuden lisäksi myös tunneperäisempi eli psykologinen ulottuvuus. Psykologisella omistajuudella tarkoitetaan niitä tunteita, asenteita sekä sosiaalisesti muodostuvia merkityksiä, joiden kautta syntyy omistamisen kokemus, ”minun metsäni”.

Psykologisessa omistajuudessa kontrolli nousi tutkimuksessa esille vahvimmin. Metsänomistajat kokivat, että heillä on tai ainakin pitäisi olla korkein päätäntävalta metsäalueensa käytöstä, ja tämän päätäntävällän kyseenalaistaminen nähtiin välittömänä rikkomuksena omistajuutta kohtaan. Silti suurin osa metsänomistajista hyväksyi muun muassa jokamiehenoikeudet nykyisessä laajuudessa, vaikka he kokivat ihmisten olevan usein niistä tietämättömiä ja ylittävän usein jokamiehenoikeuden rajat.

Metsänomistajat ajattelivat, että heillä on alueen omistajina oikeus asettaa rajat metsän käytölle etenkin jokamiehenoikeuksien ”harmaalla alueella” omien arvojensa sekä mieltymyksiensä mukaan. Esimerkiksi se vaihteli merkittävästi, kuinka lähellä metsänomistajan pihapiiriä on mahdollista kulkea jokamiehenoikeuksien perusteella tai mikä on kohtuuton haitta metsänomistajalle.

Suurin osa haastatelluista metsänomistajista korosti metsien taloudellista merkitystä. Kuitenkin he halusivat välttää myös sellaiset potentiaaliset vahingot, jotka nähtiin muina kuin taloudellisina.

Esimerkiksi luonnon esteettisten tai ekologisten arvojen vaurioittamista pidettiin yhtä lailla loukkauksena omistajuutta kohtaan.

Metsänomistajat arvostivat yhteistyöneuvotteluissa omistajuutensa kunnioittamista eri muodoissaan ja heille oli tärkeää kokea pitävänsä tilannetta hallinnassa, ilman että heidän asemaansa metsänomistajana asetetaan kyseenalaiseksi. Monesti omistajuuden kunnioittaminen oli jopa tärkeämpää kuin varsinainen rahallinen hyöty yhteistyöstä. Mikäli metsänomistajilla oli kokemuksia siitä, että heidän koetun omistajuutensa yli oli kävelty, heillä oli tyypillisesti negatiivinen suhtautuminen kaikenlaiseen yhteistyöhön maillaan myös tulevaisuudessa.

Psykologista omistajuutta on tarkasteltu aiemmin lähinnä yrittäjyyskontekstissa. Ruralia-instituutin raportti tuo uuden näkökulman niin metsänomistajuuden tutkimukseen kuin metsänomistajien ja luontomatkailuyrittäjien yhteistyösuhteen tarkasteluun.

Tutkimus oli luonteeltaan laadullinen ja sen aineisto koostui 10 luontoyrittäjän sekä 17 yksityisen metsänomistajan haastattelusta, jotka toteutettiin syksyn 2008 ja kevään 2009 välillä. Haastateltavat yritykset edustivat erilaisia luontomatkailumuotoja sekä sijaitsivat Keski-Pohjanmaan, Pirkanmaan, Kainuun, Keski-Suomen ja Pohjois-Savon maakunnissa. Kaikilla haastatelluilla yrityksillä oli yhteistyötä yksityisten maanomistajien kanssa.

Lisätietoja:

Anne Matilainen
050 415 1156
anne.matilainen@helsinki.fi

Merja Lähdesmäki
050-415 1155
merja.lahdesmaki@helsinki.fi

Julkaisu:

Anne Matilainen & Merja Lähdesmäki: Nature-based entrepreneurship in private forests – The preconditions for the sustainable co-operation between private forest owners and entrepreneurs. Reports 48. 73 p. 2009.
Sähköinen julkaisu löytyy osoitteesta: www.helsinki.fi/ruralia >Julkaisut >Raportteja-sarja